

УДК 547.588.25

СИНТЕЗ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ПОХІДНИХ ІЗОКУМАРИН-3-КАРБОНОВОЇ КИСЛОТИ

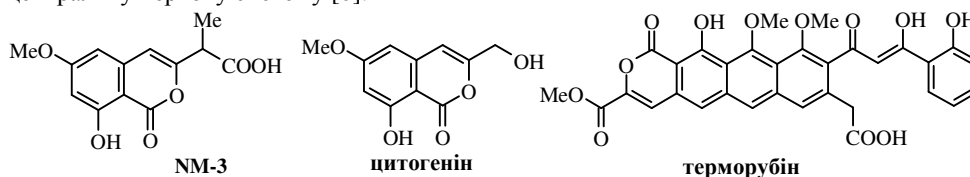
В. Туриця

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Кирила і Мефодія, 6, 79005 Львів, Україна
e-mail: victorturytsya@ukr.net*

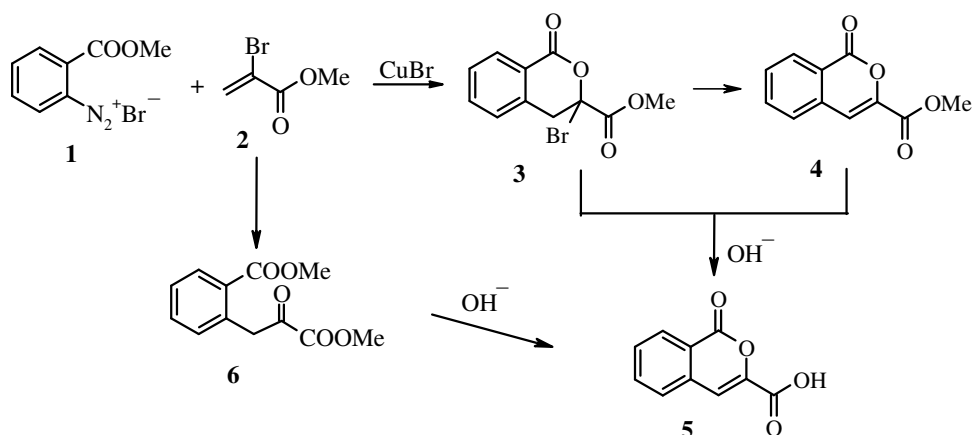
З'ясовано, що під час взаємодії α -бромометилакрилату з 2-метоксикарбонілбензеназодіазоній бромідом в присутності CuBr утворюється метил 3-бром-3,4-дигідроізокумарин-3-карбоксилат, що легко дегідробромуються до метил ізокумарин-3-карбоксилату. Останній був перетворений у відповідну кислоту, з якої через стадію утворення хлорангідриду синтезовано чимало амідів з метою вивчення їх біологічної активності.

Ключові слова: ізокумарин, інтрамолекулярна циклізація, арилювання, діазонієві солі.

Ізокумарини є важливим класом органічних сполук, поширені у природі та мають широкий спектр біологічної активності [1, 2]. Зокрема, завершуються клінічні випробування протипухлинного препарату NM-3, синтетичного аналога природного ізокумарину цитогеніну, який є ефективним для лікування ракових утворень у поєднанні з опроміненням [3]. Терморубін – природний антибіотик, який виявляє активність не порушуючи синтезу ДНК та РНК [4, 5]. Деякі аміді ізокумаринкарбонових кислот мають знеболюючу, протизапальну, жарознижуючу активність, а також впливають на центральну нервову систему [6].

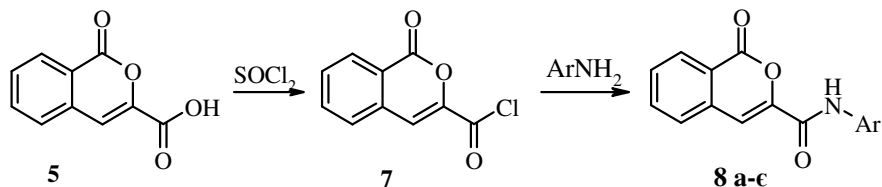

Раніше [7] ми з'ясували, що 2-метоксикарбонілбензеназодіазоній бромід **1** реагує з метиловим естером α -бромакрилової кислоти **2** в присутності CuBr у водно-ацетоновому середовищі з утворенням метил 3-бром-3,4-дигідроізокумарин-3-карбоксилату **3**, який легко зазнає дегідробромовання, зокрема під час вакуумної перегонки, перетворюючись у метил ізокумарин-3-карбоксилату **4**. Під час дії лугу на сполуки **3** і **4** отримали ізокумарин-3-карбонову кислоту **5**. Легке утворення ізокумарину **4** пов'язане зі значною рухливістю атома бром у положенні 3 ізокумаринового циклу. Внаслідок цього відбувається термічне дегідробромовання під час перегонки.

Під час варіювання умов реакції виявилось, що за значного надлишку HBr в розчині діазосолі **1** утворюється не продукт лактонізації, а кетоестер **6**. Можна припустити, що внаслідок бромарилування виникає дибромометильна група, яка завдяки гідролізу трансформується у кетогрупу.

Ізокумарин-3-карбонову кислоту **5** переведено у хлорангідрид **7**, який використали для синтезу бібліотеки амідів **8** з метою подальшого їх дослідження на предмет виявлення біологічної активності:

8: C₆H₅ (**a**), 2-MeC₆H₄ (**б**), 4-MeC₆H₄ (**в**), 2-ClC₆H₄ (**г**),
2-EtOC₆H₄ (**д**), 4-HOOC₆H₄ (**е**), 4-NH₂SO₂C₆H₄ (**є**).

Вибірку синтезованих амідів проводили на основі *in silico* скринінгу на біологічну активність (табл. 1) за допомогою інтернет-сервісу PASS (Prediction of Activity Spectra for Substances) та лікоподібності (табл. 2).

Таблиця 1

In silico скринінг біологічної активності амідів ізокумарин-3-карбонової кислоти **8 а–є** за допомогою інтернет-сервісу PASS

Номер сполуки	Ar	Інгібітор вивільнення 5-гідроксипригаміну	Інгібітор проліаміно-пептидази	Агоніст фолікул-стимулюючого гормону	Субстрат СУР2D16	Протиганемічний	Агоніст СС плазмодіом-2 рецептора	Інгібітор ариалкіл ациламідази	Інгібітор стирен-оксид ізомерази	Інгібітор (-)-(4S)-лімоненсинтази	Інгібітор дегідрогенази опію	Інгібітор синтезу холестерину	Інгібітор камфора 1,2-монооксигенази
8 а	C ₆ H ₅	0,835	0,867	0,830	0,818	0,792							
8 б	2-MeC ₆ H ₄	0,814	0,811	0,761	0,787	0,753							
8 в	4-MeC ₆ H ₄	0,766	0,844	0,786	0,787	0,750	0,780						
8 г	2-Cl C ₆ H ₄	0,826	0,726	0,734	0,751	0,702							
8 д	2-EtOC ₆ H ₄	0,721	0,910	0,727	0,735	0,710							
8 е	4- HOOC C ₆ H ₄	0,801	0,920	0,755	0,769	0,775		0,825	0,782	0,816	0,718	0,727	0,709
8 є	4- NH ₂ SO ₂ C ₆ H ₄		0,811			0,767							

Як бачимо з табл. 1, вибрані амідні, з високою ймовірністю, можуть володіти інгібуючою активністю відносно ряду ферментів. Вибірку можливих активностей проводили з імовірністю 75 % і вище.

Таблиця 2

Аналіз відповідності амідів ізокумарин-3-карбонової кислоти **8 а–є** критеріям лікоподібності Ліпінського

Номер сполуки	Log P	Молекулярна полярна поверхня, Å ²	Кількість неводневих атомів	Молекулярна маса	Кількість акцепторів водневого зв'язку (атоми O та N)	Кількість донорів водневого зв'язку (групи NH та OH)	Кількість зв'язків, що обертаються	Молекулярний об'єм, Å ³
8 а	2,948	59,309	20	265,268	4	1	2	231,381
8 б	3,348	59,309	21	279,295	4	1	2	247,942
8 в	3,396	59,309	21	279,295	4	1	2	247,942
8 г	3,578	59,309	21	299,713	4	1	2	244,917
8 д	3,332	68,543	23	309,321	5	1	4	273,729
8 е	2,858	96,608	23	309,277	6	2	3	258,382
8 є	1,642	119,474	24	344,348	7	3	3	274,101

Аналогічно з табл. 2 бачимо повну відповідність усім критеріям лікоподібності, а саме, основним із них – молекулярна маса не більше 500, коефіцієнт розподілу в системі 1-октанол–вода ($\log P$) – не більше 5, кількість донорів водневого зв'язку (H_D) – не більше 10, кількість акцепторів водневого зв'язку (H_A) – не більше 10 [7].

Експериментальна частина. Спектри ^1H ЯМР записували на приладі Bruker. Робоча частота та розчинники вказані при описі індивідуальних речовин внутрішній стандарт – ТМС.

Синтез метил ізокумарин-3-карбоксилатів **4** описано у праці [8]. Ізокумарин-3-карбонову кислоту **5**, її хлорангідрид **7** синтезували за методиками, наведеними у [9].

Загальна методика одержання амідів. Розчин 1 г хлорангідриду **7** в діоксані (5–6 мл) змішують з еквімолярними кількостями відповідного аміну і триетиламіну в діоксані (5–10 мл). Витримують суміш 30 хв і виливають у 100 мл води. Відфільтровують і перекристалізують з відповідного розчинника.

N-Феніл-ізокумарин-3-карбоксамід 8 а. Вихід 47 %. $T_{пл} = 220\text{--}221\text{ }^\circ\text{C}$ (EtOH–ДМФА). Спектр ^1H ЯМР (ДМСO– d_6 , 300 МГц): 7,11 (т; 1H, Ar, J 7,8 Гц), 7,33 (т; 2H, Ar, J 6,8 Гц), 7,65 (с; 1H, CH), 7,71 (т; 1H, Ar, J 6,8 Гц), 7,82–7,92 (м; 4H, Ar), 8,26 (д; 1H, 8-H, J 7,8 Гц), 10,37 (с; 1H, NH). Знайдено, %: C 72,52; H 4,10; N 5,38. $C_{16}H_{11}NO_3$. Обчислено, %: C 72,45; H 4,18; N 5,28.

N-(2-Метилфеніл)-ізокумарин-3-карбоксамід 8 б. Вихід 45 %. $T_{пл} = 188\text{--}189\text{ }^\circ\text{C}$ (EtOH–ДМФА). Спектр ^1H ЯМР (ДМСO– d_6 – CCl_4 , 300 МГц): 2,28 (с; 3H, CH_3), 7,14–7,26 (м; 3H, Ar), 7,41 (д; 1H, Ar, J 7,8 Гц), 7,64 (с; 1H, CH), 7,71 (т; 1H, Ar, J 7,8 Гц), 7,84–7,91 (м; 2H, Ar), 8,26 (д; 1H, 8-H, J 7,8 Гц), 9,93 (с; 1H, NH). Знайдено, %: C 73,00; H 4,60; N 5,10. $C_{17}H_{13}NO_3$. Обчислено, %: C 73,11; H 4,69; N 5,02.

N-(4-Метилфеніл)-ізокумарин-3-карбоксамід 8 в. Вихід 50 %. $T_{пл} = 226\text{--}227\text{ }^\circ\text{C}$ (EtOH–ДМФА). Спектр ^1H ЯМР (ДМСO– d_6 – CCl_4 , 300 МГц): 2,43 (с; 3H, CH_3), 7,08 (д; 2H, Ar, J 7,8 Гц), 7,55–7,82 (м; 6H, Ar+CH), 8,27 (д; 1H, Ar, J 7,5 Гц), 9,77 (ш. с; 1H, NH). Знайдено, %: C 73,20; H 4,76; N 4,95. $C_{17}H_{13}NO_3$. Обчислено, %: C 73,11; H 4,69; N 5,02.

N-(2-Хлорофеніл)-ізокумарин-3-карбоксамід 8 г. Вихід 43 %. $T_{пл} = 188\text{--}189\text{ }^\circ\text{C}$ (EtOH–ДМФА). Спектр ^1H ЯМР (ДМСO– d_6 – CCl_4 , 300 МГц): 7,25 (т; 1H, Ar, J 7,8 Гц), 7,38 (т; 1H, Ar, J 6,8 Гц), 7,51 (д; 1H, Ar, J 7,8 Гц), 7,71 (с; 1H, CH), 7,74 (д; 1H, Ar, J 6,8 Гц), 7,87–7,98 (м; 3H, Ar), 8,27 (д; 1H, 8-H, J 7,8 Гц), 9,80 (с; 1H, NH). Знайдено, %: C 64,02; H 3,28; Cl 11,95; N 4,75. $C_{16}H_{10}ClNO_3$. Обчислено, %: C 64,12; H 3,36; Cl 11,83; N 4,67.

N-(2-Етоксифеніл)-ізокумарин-3-карбоксамід 8 д. Вихід 50 %. $T_{пл} = 173\text{--}174\text{ }^\circ\text{C}$ (EtOH–ДМФА). Знайдено, %: C 65,95; H 4,80; N 4,62. $C_{18}H_{15}NO_4$. Обчислено, %: C 69,89; H 4,89; N 4,53.

N-(4-Карбоксифеніл)-ізокумарин-3-карбоксамід 8 е. Вихід 47 %. $T_{пл} = >300\text{ }^\circ\text{C}$ (розклад) (EtOH–ДМФА). Спектр ^1H ЯМР (ДМСO– d_6 – CCl_4 , 300 МГц): 7,70–7,77 (м; 2H, Ar+CH), 7,90–8,00 (м; 2H, Ar), 8,24 (д; 1H, 8-H, J 7,9 Гц), 10,68 (с; 1H, COOH), 12,75 (ш. с; 1H, NH). Знайдено, %: C 65,90; H 3,68; N 4,62. $C_{17}H_{11}NO_5$. Обчислено, %: C 66,02; H 3,58; N 4,53.

N-(4-(Аміносультфоніл)феніл)-ізокумарин-3-карбоксамід 8 є. Вихід 38 %. $T_{пл} = 235-236\text{ }^{\circ}\text{C}$ (EtOH-ДМФА). Знайдено, %: C 55,95; H 3,62; N 8,05; S 9,40. $C_{16}H_{12}N_2O_5S$. Обчислено, %: C 55,81; H 3,51; N 8,14; S 9,31.

1. Hill R. A. Naturally occurring isocoumarins // *Forschr. Chem. Naturst.* 1986. Vol. 49. P. 1–78.
2. Barry R. D. Isocoumarins. Development since 1950 // *Chem. Rev.* 1964. Vol. 64. N 3. P. 229–260.
3. Yuan H., Junker B., Helquist D., Tailor R. E. Synthesis of anti-angiogenesis isocoumarins // *Curr. Org. Synth.* 2004. Vol. 1. N 1. P. 1–9.
4. Johnson R., Marinelli E. R. Thermorubin 3. Synthesis of novel tetralone and isocoumarin synthons as C-D ring precursors to thermorubin: an unmasking procedure for a latent α -pyrone ring // *J. Org. Chem.* 1986. Vol. 51. N 20. P. 3911–3913.
5. Turconi M., Depadi A., Ferrari D. et al. Synthesis and structure determination of some derivatives of antibiotic thermorubin // *Tetrahedron* 1986. Vol. 42. N 2. P. 727–733.
6. Santagati N. A., Bousquet E., Tirendi S. et al. Research on isoquinoline derivatives. V. Synthesis and pharmacological evaluation of a series of amidic derivatives of isoquinolin and isocoumarin carboxylic acids // *Farmaco* 1993. Vol. 48. N 1. P. 21–30.
7. Lipinski C. A., Lombardo F., Dominy B. W., Feeney P. J. Experimental and computational approaches to estimate solubility and permeability in drug discovery and development settings // *Adv. Drug. Delivery Rev.* 1997. Vol. 23. N 1. P. 4–25.
8. Туриця В. В., Матійчук В. С., Обушак М. Д. Про взаємодію α -бромометилакрилату та α -бромостирену з 2-метоксикарбонілбензен-діазонію бромідом // *Журн. Орг. фарм. хімії.* 2012. Т. 10. Вип. 1. С. 46–48.
9. Туриця В. В. Застосування реакцій орто-алкоксикарбоніларендіазоній галогенідів з ненасиченими сполуками у синтезі ізокумаринів: дис. ... канд. хім. наук: 02.00.03 / Туриця Віктор Володимирович. Львів, 2010. 221 с.

SYNTHESIS AND INVESTIGATION OF ISOCOUMARIN-3-CARBOXYLIC ACID DERIVATIVES**V. Turytsya**

*Ivan Franko National University of Lviv,
Kyryla & Mefodiya Str., 6, 79005 Lviv, Ukraine
e-mail: victorturytsya@ukr.net*

The methyl 3-bromo-3,4-dihydroisocoumarin-3-carboxylate was obtained by the reaction of the methyl α -bromoacrylate with 2-methoxycarbonyl benzenediazonium bromide in the presence of CuBr as a catalyst. It was found that the methyl isocoumarin-3-carboxylate can be easily obtained from 3-bromo-3,4-dihydroisocoumarin-3-carboxylate by the dehydrobromination reaction. It was shown that the oxoester **6** forms as the major product in the case of excess of HBr usage in the solution of arenediazonium salt. We proposed that oxo-group was formed from dibromomethyl group, which was obtained from bromoarylation reaction.

Isocoumarin-3-carboxylic acid was transformed to the corresponding amides through the step of acyl chloride formation. Obtained amides we will use in further biological activity studies.

Key words: isocoumarin, intramolecular cyclization, arylation, diazonium salts.

Стаття надійшла до редколегії 31.10.2016
Прийнята до друку 04.01.2017